

А. М. Єріна,

доктор економічних наук, професор,

E-mail: am_yerina@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3765-4441>

Бенчмаркінг електронного уряду: глобальні тенденції і цифровий розрив

Вирішальну роль у налагодженні інформаційних комунікацій між різними гілками влади та у забезпеченні доступу громадян і бізнесу до державних послуг в режимі онлайн відіграє базова складова державного управління – електронний уряд. Його стратегічні завдання: підвищити ефективність виконавчих функцій держави; зробити уряд прозорішим; гарантувати стандарти якості наданих державних послуг і конфіденційність даних. Незважаючи на глобальну тенденцію неухильного розвитку електронної системи державного урядування, багато країн світу стикаються з фундаментальними проблемами, пов'язаними з розвитком ІКТ, наявністю цифрових бар'єрів подальшого прогресу в розбудові урядових вебпорталів та впровадженні е-демократії. Мета статті – узагальнити міжнародний досвід оцінювання розвитку електронного уряду, здійснити компаративний аналіз готовності та спроможності урядів надавати послуги в режимі онлайн, виявити глобальні тенденції, закономірності та суперечності еволюції державного урядування в умовах сучасних цифрових трансформацій. Як ключовий інструмент бенчмаркінгу досягнутого країнами прогресу в цифровізації державного урядування використано E-Government Development Index (EGDI), за яким складаються рейтинги урядових вебпорталів. У статті розглядаються методологічні засади розрахунку EGDI та адаптація його компонентів до еволюції цифрових технологій і нових функцій електронного урядування. За даними UN E-Government Survey 2018–2024 рр. виявлені глобальні тенденції і трансформації моделі е-уряду, окреслено сильні та слабкі сторони національних ініціатив щодо розбудови цифрового урядування, наголошено на успіхах електронного урядування в Україні. Аргументовано, що поглиблення процесів цифрової трансформації державного управління виводить е-уряд на новий, більш високий рівень, сприяє підвищенню його ефективності, прозорості влади, зниженню корупції, створенню нового, якісно відмінного діалогу між державою та суспільством, ставить людину, її права та свободу на перше місце, втілюючи принцип “держава для людини”.

Ключові слова: електронний уряд, індекс розвитку електронного уряду, онлайн-послуги, електронна участь, цифрова трансформація, цифровий розрив.

Вступ. Стрімкий прогрес інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) знаходить своє втілення в усіх сферах життєдіяльності сучасного суспільства. Незворотною тенденцією світового розвитку є інноваційне вдосконалення державного урядування, зокрема упровадження моделі E-Government і його цифрова трансформація задля вирішення багатогранних та складних проблем, з якими людство стикається щоденно.

Інформаційно-комунікаційна система E-Government не є доповненням або аналогом традиційного уряду. Основне її призначення – створити умови для оптимального функціонування усіх гілок і рівнів державної влади, забезпечити стандарти якості надання адміністративних і соціальних послуг громадянам та бізнесу на основі активного використання сучасних

ІКТ. Традиційно виділяють три інформаційні сектори E-Government:

1. G2G – government to government, передбачає онлайн-взаємодію органів державної влади різних рівнів (центрального, регіонального, місцевого) і різних гілок влади (виконавчої, законодавчої, судової). Створення міжвідомчих мереж, корпоративних і державних баз даних та реєстрів, введення електронного документообігу між різними урядовими структурами – усе це оптимізує процеси збирання й обробки інформації, сприяє підвищенню ефективності роботи державного апарату.

2. G2C – government to citizens, спрощує взаємодію між державою і суспільством: з одного боку, передбачає надання громадянам адміністративних і соціальних послуг (електронна ідентифікація особи, працевлаштування, декларування, послуги соціального забезпечення тощо), з іншого

– залучення громадськості до процесу прийняття державних рішень.

3. G2B – government to business, містить специфічні для бізнесу транзакції (реєстрація бізнесу, видача ліцензій і дозволів, декларування, взаємодія з фіскальними органами, державні закупівлі тощо), а також надає бізнес-орієнтовані послуги.

Єдиної загальноприйнятої моделі E-Government у світі не існує, кожна країна приймає рішення щодо масштабів запровадження електронного урядування відповідно до власних національних пріоритетів. Головна мета електронного уряду – підвищити ефективність виконавчих функцій держави, зробити уряд більш прозорим та підзвітним громадянам і бізнесу, гарантувати конфіденційність даних та кібербезпеку. Невід’ємною складовою електронного урядування є електронна демократія, сутність якої полягає у залученні громадян до процесу вироблення, прийняття та реалізації державних рішень з допомогою сучасних ІКТ.

E-Government як модернізована форма організації державного урядування стартував у 2000 році потужними урядовими веб-порталами: eCitizen Centre в Сінгапурі, FirstGov у США, E-citizen, E-business, E-government у Великій Британії. Від початку впровадження технологій E-Government змінилося кілька систем інформатизації адміністративних процесів. Стрімке поширення інтернету, масове застосування інноваційних інструментів комунікації та різноманітних інформаційних технологій, потужний розвиток соціальних мереж сприяли впровадженню у сферу державного урядування більш ґрунтовних цифрових трансформацій. З кожним новим поколінням ІКТ посилювалася складність урядування, розширювався спектр пропонованих адміністративних послуг, зростала їх доступність та інклюзивність.

Глобальна пандемія COVID-19 активізувала роль електронного уряду як у традиційному наданні цифрових послуг, так і в нових інноваційних зусиллях антикризового управління. В умовах жорстких обмежень і вимушеного соціального дистанціювання стали нормою віддалена трудова діяльність, дистанційне навчання, електронна медична система (eHealth), а нові електронні платформи комунікації – дієвим інструментом залучення громадян і бізнесу до процесу прийняття державних рішень, що в глобальних Цілях сталого розвитку (ЦСР, Sustainable Development Goals, SDGs) задекларовано як один із елементів ефективного урядування (SDG 16.7) [1].

Технологічні, організаційні та стратегічні аспекти цифровізації державного урядування, інноваційні програми та кращі практики E-Government активно дискутуються на шпальтах низки міжнародних наукових журналів, зокрема: Electronic Government, an International Journal (EG); International Journal of Electronic Government

Research (IJEGR); International Journal of Public Administration in the Digital Age (IJPADA); Transforming Government: People, Process and Policy (TGPPP) та ін. У тематичних рубриках журналів висвітлюються також моделі електронної готовності та електронного бізнесу; впровадження та поширення місцевого е-врядування, електронна демократія та електронне голосування, цифровий розрив / соціальна ізоляція, захист персональних даних, інформаційна та кібербезпека.

В Україні над проблемою становлення та розвитку електронного урядування працюють наукові заклади, громадські організації, фахівці публічного управління, серед них М. Галушак, В. Дрешпак, О. Загвойська, П. Клімушин, Т. Кужда, В. Куйбіда, В. Політанський, А. Семенченко, А. Серенко, С. Чукут та ін.

Мета статті – узагальнити міжнародний досвід оцінювання розвитку електронного урядування, здійснити компаративний аналіз готовності та спроможності урядів надавати послуги в режимі онлайн, виявити глобальні тенденції, закономірності та суперечності еволюції державного урядування в сучасних умовах цифрових трансформацій.

Методологічні засади дослідження. Прогрес у розвитку електронного урядування, його різні стратегії та проблеми в країнах-членах ООН відстежує Департамент з економічних і соціальних питань (UNDESA). Щодо два роки він оприлюднює глобальний звіт UN E-Government Survey, в якому аналізуються тенденції розвитку електронного урядування на глобальному, регіональному, національному і місцевому рівнях, а також оцінюються системи державних онлайн-сервісів, стан телекомунікаційної інфраструктури та наявність людських ресурсів, здатних просувати і використовувати потужні можливості сучасних ІКТ. Ключовим інструментом бенчмаркінгу досягнутого країнами прогресу в цифровізації державного урядування слугує E-Government Development Index (EGDI), за яким з 2003 року складаються рейтинги національних урядових порталів [3].

Індекс EGDI агрегує 14 індикаторів, які, з погляду міжнародних експертів, втілюють здатність країни брати участь у цифровізації державних послуг і спрямовані на підвищення ефективності урядування та якості життя населення. Базові індикатори об’єднуються в три субіндекси:

1. Субіндекс ТІІ (Telecommunication Infrastructure Index) оцінює рівень розвитку телекомунікаційної інфраструктури, яка необхідна для участі громадян в електронному урядуванні: інтернет, мобільний зв’язок, широкосмуговий доступ. ТІІ обчислюється за даними Міжнародного союзу електрозв’язку (ITU).

2. Субіндекс людського капіталу HCI (Human Capital Index) показує, наскільки високий

рівень освіти громадян і чи готові вони просувати й ефективно використовувати новітні ІКТ. Розрахунок базується на інформації UNESCO і на результатах оцінювання цифрової грамотності користувачів урядових порталів (індикатор EGL).

3. Субіндекс онлайн-сервісів OSI (Online Service Index) вимірює здатність і готовність уряду надавати онлайн-послуги та спілкуватися зі своїми громадянами в електронному форматі; його розрахунок базується на експертних оцінках незалежного обстеження офіційних урядових порталів і вебсайтів, що здійснює UNDESA на етапі підготовки чергового рейтингу. Анкета OSI включає

180 питань, розподілених на п'ять категорій: інституційна структура, надання послуг, надання контенту, технологія й електронна участь. Для оцінки більшості питань анкети використовують бінарний підхід: легкодоступний онлайн-сервіс – 1, відсутній або недоступний – 0. Для окремих питань застосована більш детальна шкала з оцінками від 0 до 2. OSI визначають шляхом усереднення оцінок п'яти категорій, вага кожної з яких пропорційна кількості запитань в анкеті [6].

Сучасна методика розрахунку EGDІ викладена в Technical Appendix [7], складники індексу схематично представлені на рис. 1.

* Введено в дослідження у 2024 році

Рис. 1. Складові індексу розвитку електронного уряду EGDІ

Алгебраїчно EGDІ розраховують як середню арифметичну названих субіндексів. Агрегування базових індикаторів різної розмірності та різних шкал вимірювання передбачає попередню їх стандартизацію. В межах кожного з названих субіндексів стандартизацію індикаторів здійснюють за процедурою z-score:

$$z_{ij} = \frac{x_{ij} - \mu_i}{\sigma_i},$$

де z_{ij} та x_{ij} – стандартизоване та реальне значення i -го індикатора в j -й країні; μ_i та σ_i – середнє значення та стандартне відхилення i -го індикатора за сукупністю країн.

Стандартизовані значення кожного i -го субіндекса j -ї країни Z_{ij} конвертуються в єдину оцінку шкалу від 0 до 1 з використанням критерію мінімакса [3]. Оскільки всі базові показники – стимулятори, то конвертацію здійснюють за формулою:

$$G_{ij} = \left(\frac{Z_{ij} - Z_{i,min}}{Z_{i,max} - Z_{i,min}} \right),$$

де G_{ij} – рейтингова оцінка i -го субіндекса j -ї країни; Z_{ij} – стандартизоване значення i -го субіндекса j -ї країни (для ТП – середній рівень; для HCI – сукупне значення людського капіталу; для OSI – загальна сума балів); $(Z_{i,max} - Z_{i,min})$ – діапазон стандартизованих значень i -го субіндекса за сукупністю охоплених дослідженням країн.

Індекс EGDІ набуває значень від 0 до 1, вказуючи відносну позицію j -ї країни щодо рівня використання електронних форм надання державних послуг. З 2020 р. рейтинги EGDІ доповнилися класами оцінок [5], і тепер кожну групу поділяють на чотири рівновеликі інтервали (квартілі), що забезпечує більш детальний кластерний аналіз (табл. 1).

Рейтингові класи країн в UN E-Government Survey
на основі значень EGDІ

Дуже високий рівень (EGDI > 0,75)				Високий рівень (0,50 ≤ EGDІ ≤ 0,75)				Середній рівень (0,25 ≤ EGDІ < 0,50)				Низький рівень (EGDI < 0,25)			
VH	V3	V2	V1	HV	H3	H2	H1	MH	M3	M2	M1	LM	L3	L2	L1

Одним із ключових аспектів державного урядування, що впливає на розвиток суспільства, є залучення громадян до процесів формування та прийняття рішень через інформаційно-комунікаційні канали взаємодії: портали електронного уряду та інші державні вебсайти, пов'язані з наданням інформації громадянам, соціальні мережі, мобільні платформи та пристрої. Для вимірювання активності комунікацій між владою і суспільством, а також для порівняння готовності влади залучати громадянське суспільство і бізнес-сектор у процесі прийняття державних рішень ООН використовує Індекс електронної участі (EPI, E-Participation Index). Цей індекс базується на індикаторах субіндексу OSI та по аналогії з EGDІ набуває значень від 0 до 1 з ідентичним поділом на групи [8].

Індекс EPI об'єднує три складові:

- 1) е-інформування – надання громадянам права доступу до урядової інформації;
- 2) е-консультування – залучення громадян до обговорення питань державної політики;
- 3) е-прийняття рішень – розширення прав і можливостей громадян через участь у спільному проєктуванні державних програм.

Практично індекс EPI є додатком до індексу EGDІ. Обидва індекси демонструють ефективність національних моделей E-Government не в абсолютному вимірі, а один щодо іншого, що дає підстави кожній країні виявити сильні та слабкі сторони, можливості й загрози у сфері державного урядування, а відтак сформулювати власну стратегію цифрової трансформації уряду та забезпечити оптимальний розподіл ресурсів для його подальшого розвитку.

З моменту свого створення у 2003 р. EGDІ став незамінним інструментом ранжування, розподілу й вимірювання для директивних органів та аналітиків, які здійснюють порівняльний аналіз та сучасні дослідження в галузі електронного урядування [3]. Незважаючи на те, що методологічні рамки EGDІ в різних виданнях E-Government Survey залишалися послідовними, у кожному новому дослідженні відбувалися певні зміни щодо окремих компонентів індексу з урахуванням еволюції цифрових технологій та інтеграції нових платформ і нових функцій електронного урядування. Наведемо приклади таких змін:

– при обчисленні субіндекса ТП кількість базових індикаторів зменшилася з шести у 2003 р. до чотирьох у 2020, водночас змінився зміст окремих із них; у 2020 р. вилучено компонент “підпис-

ки на фіксований телефонний зв'язок”, у 2024 р. індикатор підписок на фіксований широкосмуговий зв'язок замінили індикатором доступності АЕ, який оцінює фінансові можливості громадян отримувати доступ до послуг ІКТ;

– субіндекс НСІ у 2024 р. доповнився новим індикатором грамотності електронного урядування EGL, який оцінює здатність усіх верств населення отримувати доступні онлайн-послуги та можливості електронної участі;

– субіндекс OSI був удосконалений шляхом включення у 2022 р. нової, п'ятої категорії і розширення анкети до 180 запитань.

Оновлення методології розрахунку EGDІ можуть дещо ускладнювати повномасштабні порівняння в історичному розрізі, проте в цілому загальні тенденції не викривлюють.

Результати дослідження. Дослідження ґрунтуються на даних обстежень UN E-Government Survey за 2018–2024 рр., кожне з яких представляє національні, регіональні та світові тенденції розвитку електронного урядування на основі оцінок EGDІ, його субіндексів (OSI, ТП, НСІ) та електронної участі EPI. Чергове, 13-те обстеження E-Government Survey “Електронний уряд 2024. Прискорення цифрової трансформації для сталого розвитку” підтверджує глобальну тенденцію неухильного розвитку електронної системи державного управління й електронної взаємодії громадянського суспільства і бізнесу з органами державної влади [7]. Практично всі 193 країни-члени ООН, незалежно від геолокації та особливостей економічної структури, з року в рік розширюють сферу використання новітніх ІКТ для надання громадянам і бізнесу доступу до інформації та публічних послуг через вебресурси органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Рис. 2 (створено автором за даними [5; 7]) ілюструє структурні зрушення в розвитку електронного урядування на глобальному рівні за період 2018–2024 рр. і перехід багатьох країн з нижчих на більш високі рівні EGDІ. У 2024 р. уперше країни з найвищого рейтингового класу VH (EGDI > 0,75) складають найбільшу частку – 39%, а разом із класом високого рівня V (0,50 ≤ EGDІ ≤ 0,75) – 71%. Відповідно зменшилася частка країн середнього (H) і низького (L) рівнів EGDІ. Це свідчить про важливість і пріоритет, який уряди надавали цифровій трансформації у період пандемії COVID-19 і виходу з неї. Середньосвітовий рівень EGDІ зріс з 0,5499 у 2018 р. до 0,6382 у 2024 р. Основними драйверами розвитку

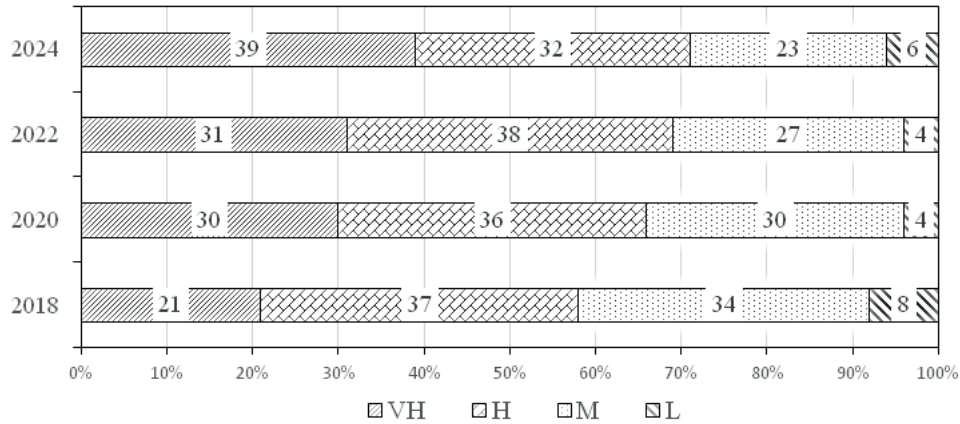

Рис. 2. Глобальні структурні зрушення в розвитку E-Government за 2018–2024 рр.

електронного уряду за цей період були: нарощення інвестицій у телекомунікаційну інфраструктуру й перетворення адміністративних та інших публічних послуг на зручні онлайн-сервіси.

Надійним індикатором прогресу електронного урядування в країні є розвиток адміністративних онлайн-послуг. Субіндекс OSI оцінює широкий спектр нових функцій управління, зокрема наявність різних транзакційних онлайн-послуг і способів доступу до них. Спостерігається тенденція до повної цифровізації адміністративних послуг,

що надає користувачам можливість здійснювати практично всі види операцій онлайн. У 2024 р. одна країна надавала у середньому 18 онлайн-послуг із 25, доступність яких оцінювалась у процесі дослідження. Майже 90% країн забезпечили розвиток та функціонування державного порталу за принципом “єдиного вікна”. Дані табл. 2 (створено автором за даними [7, с. 47]) підтверджують наявність прямої кореляції між прогресом у наданні онлайн-послуг (субіндекс OSI) і рівнем електронного урядування (EGDI).

Таблиця 2

Взаємозв’язок OSI та EGDI, 2024 р.

Рівень OSI	Рівень EGDI				
	Дуже високий	Високий	Середній	Низький	Разом
Дуже високий	61	4	–	–	65
Високий	15	27	3	–	45
Середній	–	30	28	4	62
Низький	–	1	13	7	21
Разом	76	62	44	11	193

Зросла кількість країн, які надають секторальну інформацію, передусім це стосується вебсайтів урядових відомств, відповідальних за освіту, охорону здоров’я, трудові відносини, соціальний захист населення, природоохоронну діяльність і правосуддя. Понад 3/4 державних онлайн-послуг адаптовані для мобільних пристроїв

Ключовою складовою OSI є індекс електронної участі EPI, зв’язок між ними підтверджує коефіцієнт детермінації $R^2=0,732$ [7, с. 90]. У моніторингу розвитку електронного уряду EPI розглядають як важливий елемент поглиблення діалогу між владою і суспільством, оцінювання готовності уряду “... забезпечити гнучке, інклюзивне, оперативне та репрезентативне прийняття рішень на всіх рівнях” (SDG 16.7.1) [1].

За 2018–2024 рр. кількість країн з дуже високим рівнем EPI зросла вдвічі, 65 країн досягли найвищого рівня електронної участі ($EPI > 0,75$). При цьому 21 країна через брак ресурсів для розробки й упровадження ІКТ мала вкрай обмежені можливості е-участі та мобільного урядування ($EPI < 0,25$). Водночас слід зауважити, що в процесі обстежень E-Government Survey по суті фіксується інформація щодо пропозиції е-участі, а попит на е-участь залишається за межами цих обстежень. Між тим опитування громадської думки в різних країнах фіксують низький рівень довіри до державних установ, що знижує ефективність комунікативної взаємодії між владою та громадськістю. Так, за результатами другого міжнародного опитування дорослого населення щодо

довіри до державних установ, проведеного наприкінці 2023 р. у 30 країнах ОЕСР, 44% респондентів мають низьку або зовсім не довіряють своєму національному уряду, перевищуючи 39% респондентів, які висловлюють високу або помірно високу довіру до національного уряду [9]. Звіт OECD містить комплексний аналіз поточних рівнів довіри та їх чинників у країнах і державних установах.

Оскільки прогрес у розвитку електронного урядування потребує значних ресурсів, країни з високим рівнем доходу очікувано посідають вищі місця в рейтингу за цим показником. Табл. 3 (створено автором за даними [4, с. 233; 7, с. 43]) ілюструє залежність рівня розвитку

електронного уряду від доходу країни, вимірюваного ВВП на одну особу населення. Багатші країни мають більше ресурсів для інвестування в новітні телекомунікаційні мережі, комплексні онлайн-послуги та обширні освітні програми для підвищення цифрової грамотності населення. Отже, в групах країн з високим доходом і країн з доходом вище середнього значення EGDI, його субіндекси TII, HCI, OSI та EPI помітно перевищують середньосвітові. Реалізація проєктів із цифровізації державного управління в цих країнах націлена на підвищення результативності державного управління і якості надаваних державних послуг.

Таблиця 3

Залежність розвитку електронного уряду від рівня доходу країни

Групи країн за рівнем доходів	EGD		2024 р.			
	2018 р.	2024 р.	TII	HCI	OSI	EPI
Високий	0,7838	0,8241	0,9230	0,8386	0,7691	0,6725
Вищий за середній	0,5655	0,6780	0,7517	0,7008	0,5815	0,5216
Нижчий за середній	0,4411	0,5032	0,5938	0,5533	0,4954	0,3805
Низький	0,2735	0,2963	0,2291	0,3146	0,2855	0,2318
Середньосвітовий	0,5499	0,6382	0,6896	0,6494	0,5754	0,4893

Водночас слід зауважити, що рівень доходу не є тим єдиним фактором, який повністю визначає прогрес у розвитку електронного уряду. Часто країни з доходом нижче середнього за рахунок успіхів у наданні онлайн-послуг (субіндекс OSI) долають обмеження, зумовлені недостатнім розвитком інфраструктури та людського капіталу, і досягають відносно високого рівня EGDI. У 2024 р. до групи таких країн потрапили Індія, Йорданія, Кенія, Монголія, Філіппіни, Таїланд та Узбекистан.

Оскільки в економічно розвинених країнах електронні інновації впливають на трансформацію форм комунікативної взаємодії і сприяють досить швидкому їх поширенню в країнах, економічно менш розвинених, прогрес у розвитку електрон-

ного урядування в динаміці демонструють країни в усіх групах за доходом. Незважаючи на значний прогрес у розвитку електронного урядування за 2018–2024 рр., на регіональному рівні зберігаються диспропорції та цифрова нерівномірність. Середні рівні EGDI для африканського регіону, найменш розвинених і малих острівних країн Океанії залишаються значно нижчими за середньосвітовий рівень. Цифрову нерівномірність EGDI підтверджують коефіцієнти осциляції, розраховані для кожного регіону як співвідношення розмаху варіації і середнього рівня. У 2024 р. діапазон значень коефіцієнтів осциляції становив від 0,33 в Європі до 1,81 в Африці (табл. 4, розраховано автором за даними [4, с. 233; 7, с. 47]).

Таблиця 4

Динаміка регіональних рівнів та коефіцієнтів осциляції EGDI

Географічний регіон	EGDI		Коефіцієнт осциляції	
	2018 р.	2024 р.	2018 р.	2024 р.
Африка	0,3423	0,4247	1,78	1,81
Америка	0,5898	0,6701	0,97	1,05
Азія	0,5779	0,6989	1,18	1,09
Європа	0,7727	0,8493	0,50	0,33
Океанія	0,4611	0,5288	1,36	1,23
Середньосвітовий рівень	0,5499	0,6382	1,56	1,39

У регіональному розрізі лідером з розвитку електронного уряду залишається Європа з найвищим значенням EGDI = 0,8493 і досить низьким рівнем варіації (0,33). У 2024 р. усі 43 країни-члени ООН європейського регіону потрапляють в рейтингові класи з високими або дуже високими значеннями усіх субіндексів EGDI й електронної участі: TII = 0,7835; HCI = 0,8417; OSI = 0,7835; EPI = 0,7247. З них десять країн належать до найвищого рейтингового класу (VH), серед них Данія – світовий лідер у сфері новітніх електронних технологій в рейтингах 2020, 2022 і 2024 років.

У Європі найвищий ступінь цифровізації онлайн-сервісів (OSI = 0,7835) і в середньому

надається 23 послуги із 25, оцінених у рамках E-Government Survey 2024. Для порівняння: в Азії та Америці у середньому надається 19 послуг, в Океанії – 15, в Африці – 13.

Україна за даними E-Government Survey 2024 р. з індексом EGDI = 0,8841 потрапляє до рейтингового класу V3 й у світовому рейтингу посідає 30-ту сходинку, а за рейтингом OSI – п'яту. Найбільшого прогресу досягнуто в розвитку електронної участі (EPI=1,0), індекс якого вимірює готовність громадян долучатися до державних процесів через онлайн-платформи [14]. Позицію України в діапазоні світових коливань індексу EGDI і субіндексів (OSI, TII, HCI) ілюструє рис. 3 (створено автором за даними [7, с. 119]).

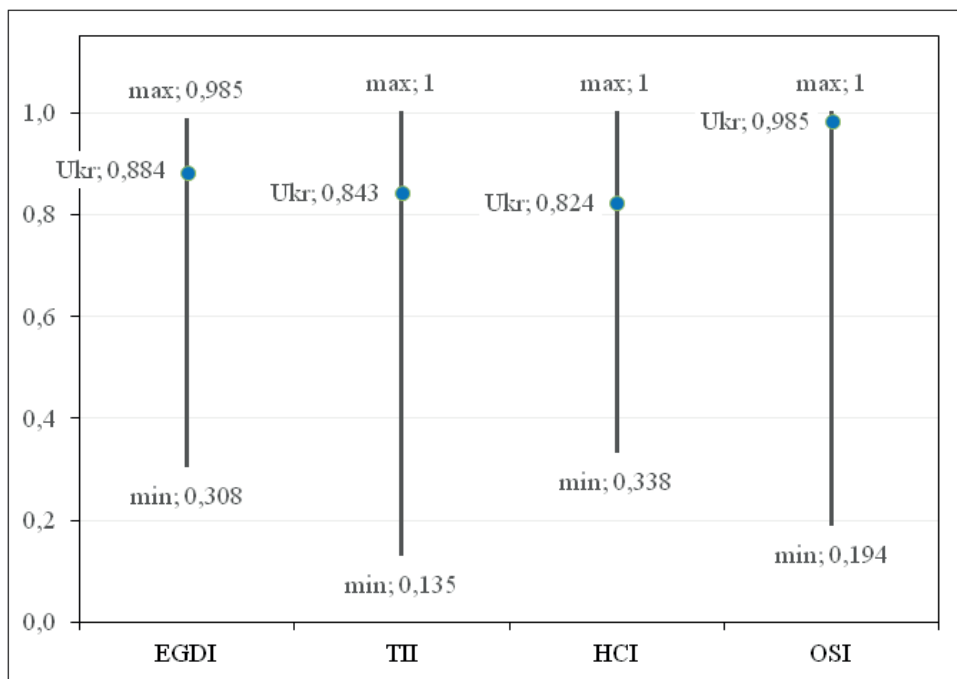

Рис. 3. Позиція України в рейтингах EGDI і субіндексів TII, HCI, OSI, 2024 р.

Розбудова в Україні системи електронного урядування забезпечила якісно новий рівень управління державою та суспільством в цілому, зміцнила довіру до держави та її політики, вдосконалила взаємодію між органами державної влади й органами місцевого самоврядування, бізнесом, громадянами [15].

У сучасному світі вже недостатньо просто-го залучення інтернет-технологій у всі процеси, яких стосується урядування. Провідні за розвитком E-Government і Е-участі країни (група VH) розпочали повномасштабне впровадження технологій електронного урядування нового покоління – цифрового уряду, реалізують проєкти цифрової трансформації систем державного управління, розширюють спектр онлайн-послуг. На відміну від

електронного урядування, цифрове передбачає комплексний підхід, пріоритет у якому надається підвищенню результативності та ефективності управління, спрямованості його на досягнення глобальних ЦСР.

Цифрова трансформація сприяє підвищенню ефективності державного управління, прозорості влади, зниженню корупції, залученню громадянського суспільства і бізнес-сектору в процеси прийняття рішень. У роботі [16] на прикладі європейських країн статистично підтверджено ефективність цифрових трансформацій державного урядування з використанням світових індикаторів управління (WGI): ефективності уряду (GE) і контролю корупції (CC) [17; 18]. Середні групові значення обох індикаторів в країнах-лідерах

(EGDI = 0,93) значно вищі порівняно з країнами з високим рівнем розвитку електронного урядування (EGDI = 0,78). Істотність відхилень з високим рівнем імовірності підтверджує t-test.

Висновки. Отже, цифрова трансформація сприяє підвищенню ефективності державного управління та зниженню корупції, виводить електронне урядування на новий, вищий рівень, створює якісно новий діалог між державою та суспільством і набуває все більшої популярності у світі. Проте у значній частині країн упровадження системи цифрового урядування стикається з низкою об'єктивних та системних цифрових бар'єрів. До них належать, зокрема, відсутність сучасних засобів комунікації через обмеженість ресурсів, бідність і недостатню цифрову грамотність населення, інвалідність, низький рівень довіри до державних установ та багато інших перешкод, об'єднаних в одну глобальну проблему інформаційної нерівності – цифровий розрив (Digital divide).

Інформаційна нерівність стає фундаментальною проблемою сучасного суспільства. За словами Генерального секретаря ООН, не скоротивши цифрову нерівність, світ не зможе досягти Цілей сталого розвитку [21]. Головним, визначальним аспектом щодо оцінки стану цифрової зрілості суспільства є не технологія, не технологічні можливості процесу цифровізації, а зміни соціальної сфери, місце людини у системі соціальних відносин, рівень і якість її життєдіяльності. Щоб цифровізація працювала на благо людей, потрібно створювати рівні цифрові можливості, повсюдну цифрову грамотність і надійну цифрову безпеку.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з аналізом процесів цифрової трансформації на різних рівнях національної економіки (у державному і приватному секторах, на урбанізованих і сільських територіях), визначенням бар'єрів і ключових рушійних факторів підвищення ефективності цих процесів.

References

1. SDG 16.7: Ensure Responsive, Inclusive and Representative Decision-Making. *ICCROM*. Retrieved July 28, 2024 from <https://ocm.iccrom.org/sdgs/sdg-16-peace-justice-and-strong-institutions/sdg-167-ensure-responsive-inclusive-and>
2. United Nations Department of Economic and Social Affairs (2024). United Nations E-Government Survey. *UN-iLibrary*. DOI: <https://doi.org/10.18356/9789211067286>
3. UN E-Government Development Index (EGDI). (2024). *UN E-Government Knowledgebase*. Retrieved from <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/About/Overview/-E-Government-Development-Index>
4. *UN E-Government Survey 2018. Gearing E-Government to Support Transformation Towards Sustainable and Resilient Societies*. (2018). New York: United Nations. Retrieved from <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Reports/UN-E-Government-Survey-2018>
5. *UN E-Government survey 2020. Digital Government in the Decade of Action for Sustainable Development. With addendum on COVID-19 Response*. (2020). New York: United Nations. Retrieved from <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Reports/UN-E-Government-Survey-2020>
6. *UN-E-Government-Survey-2022. The Future of Digital Government*. (2022). New York: United Nations. Retrieved from <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Reports/UN-E-Government-Survey-2022>
7. *E-Government Survey 2024. Accelerating Digital Transformation for Sustainable Development – With the addendum on Artificial Intelligence*. (2024). New York: United Nations. Retrieved from <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Reports/UN-E-Government-Survey-2024>
8. The E-Participation index methodology. *publicadministration.un.org*. Retrieved from <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/About/Overview/E-Participation-Index>
9. *OECD Survey on Drivers of Trust in Public Institutions – 2024 Results*. (10 July 2024). Building Trust in a Complex Policy Environment. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9a20554b-en>.
10. Chukut, S. A., Zahvoiska, O. V., & Tsymbalenko, Ya. Yu. (2022). *Osnovy elektronnoho uriaduvannia [Fundamentals of e-Government]*. Kyiv: KPI imeni Ihoria Sikorskoho. Retrieved from https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/48921/1/E-governance_Manual [in Ukrainian].
11. Semenchenko, A. I., & Dreshpak, V. M. (Eds). (2017), *Elektronne uriaduvannia ta elektronna demokratsiia [Electronic governance and electronic democracy]*. (Parts 1–15). Part 6. *Monitorynh, otsiniuvannia ta prohnozuvannia rozvytku systemy elektronnoho uriaduvannia [Monitoring, evaluation and*

- forecasting of the development of the electronic government system*]. Kyiv: FOP Moskalenko O. M. Retrieved from <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/handle/123456789/3688> [in Ukrainian].
12. Kiminchydzhy, H., & Yatsenko, M. (2022). Intensyfikatsiia tsyfrovyykh tekhnolohii v umovakh pandemii COVID-19: sotsialno-ekonomichnyi aspekt [Intensification of digital technologies in the context of the COVID-19 pandemic: socioeconomic aspect]. *Ekonomika: realii chasu – Economics: time realities*, 3 (61), 56–64. DOI: 10.15276/ETR.03.2022.7 [in Ukrainian].
13. Halushchak, M., Halushchak, O., & Mashliy, H. (2023). Elektronna Ukraina v tsyfrovomu sviti [Electronic Ukraine in the digital world]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk – Galician economic journal*, 6 (85), 174–182. Retrieved from https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.06.174 [in Ukrainian].
14. Ukraine. (2024). UN E-Government Knowledgebase. Country Selector. *publicadministration.un.org*. Retrieved from <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Data/Country-Information/id/180-Ukraine>
15. UN e-government survey ranks Ukraine fifth globally for development of online services. (September 23, 2024). *Business Ukraine magazine*. Retrieved from <https://businessukraine.ua/un-e-government-survey-ranks-ukraine-fifth-globally-for-development-of-online-services/>
16. Yerina, A., Mazurenko, O., & Demydiuk, O. (2021). Benchmarking E-Government: Current Trends and Digital Barriers to Development. *International Journal of Innovative Technologies in Economy*, № 3 (35). Retrieved from https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijite/30092021/768017
17. Worldwide Governance Indicators (WGI). (2024). *World Bank Group*. Retrieved from <https://info.worldbank.org/governance/wgi/Home/Documents>
18. Digital Transformation. Overview. *World Bank Group*. Retrieved July 17, 2024 from <https://www.worldbank.org/en/topic/digital/overview>
19. OECD. (27 July 2016). Digital Government Strategies for Transforming Public Services in the Welfare Areas. *OECD comparative study*. <https://doi.org/10.1787/0d2eff45-en>
20. Antykoruptsiynyi ta ekonomichnyi potentsial elektronnykh posluh [Anti-corruption and economic impact of e-services]. (2021). *tapas.org.ua*. Retrieved from <https://tapas.org.ua/wp-content/uploads/2021/01/Economic-and-anti-corruption-impact-of-eServices.pdf> [in Ukrainian].
21. Digital Divide ‘a Matter of Life and Death’ amid COVID-19 Crisis, Secretary-General Warns Virtual Meeting, Stressing Universal Connectivity Key for Health, Development. (11 June 2020). *press.un.org*. Retrieved from <https://press.un.org/en/2020/sgsm20118.doc.htm>

A. M. Yerina,
DSc in Economics, Professor,
E-mail: am_yerina@ukr.net
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3765-4441>

Benchmarking E-Government: Global Trends and Digital Divide

E-Government, being a basic component in the public administration, is a crucial factor in setting up information communications between various branches of the state power and in ensuring access of community and business to public services in online mode. Its strategic objectives include the performance enhancement of the executive functions of the government, the assurance of quality standards of provided public services and confidentiality of data. In spite of the global tendency toward the steady expansion of e-government, many countries are facing challenges related with ICT development, digital gaps hampering further progress in building up government web-portals and implementing e-democracy. The article's objective is to sum up international practices in assessing the development of e-government, to make a comparative analysis of the readiness and capacities of governments to provide services in online mode, to identify global tendencies, patterns and controversies in the evolution of public administration in the current context of digital transformations. E-Government Development Index (EGDI) by which government web-portals are ranked was used as a core tool for benchmarking of the progress in digitalization of public administration achieved at country level. The article contains an analysis of the methodological framework for estimating EGDI and adapting its components to the evolution of digital technologies and new functions of e-government. Data from UN E-Government Survey 2018–2024 allowed to reveal

global tendencies and transformations in e-government model, and to outline strong and weak sides of national initiatives on building up digital government; the successes of e-government in Ukraine were highlighted. It is argued that the extension of processes involved in digital transformations of public administration elevates e-government on a new and higher level, enhances its performance, makes the government more transparent and less corrupt, creates a critically new dialog between community and government, prioritizes a human, his/her rights and freedoms, thus implementing the principles “the state for the people”.

Key words: *e-government, E-Government Development Index, online services, e-participation, digital transformation, digital divide.*

Бібліографічний опис для цитування:

Єріна А. М. Бенчмаркінг електронного уряду: глобальні тенденції і цифровий розрив. *Статистика України*. 2024. № 3. С. 81–90. Doi: 10.31767/su.3(106)2024.03.07

Bibliographic description for quoting:

Yerina, A. M. (2024). Benchmarkinh elektronnoho uriadu: hlobalni tendentsii i tsyfrovyyi rozryv [Benchmarking E-Government: Global Trends and Digital Divide]. *Statystyka Ukrainy – Statistics of Ukraine*, 3, 81–90. Doi: 10.31767/su.3(106)2024.03.07 [in Ukrainian].